- *Wit. Εκτός Κωδικού* στο θέατρο Αργώ –

Εντός Κωδικού

της Ειρήνης Μ. Μουντράκη

Το μοναδικό θεατρικό έργο της Μάργκαρετ Έντσον, το *Wit*, έχει τιμηθεί με το βραβείο Πούλιτζερ 1999 και το βραβείο καλύτερου πρώτου έργου Lucille Lortel. Έχει αποσπάσει επίσης μια σειρά σημαντικών βραβείων Off Broadway (Drama Desk για το πιο σημαντικό έργο, καλύτερο θεατρικό έργο του Drama Critic's Circle, δύο βραβεία του Drama League και βραβείο του πιο σημαντικού έργου του Outer Critic's Circle). Στην Ελλάδα παρουσιάζεται για πρώτη φορά, ενώ στην Αγγλία και στην Αμερική γνωρίζει τεράστια επιτυχία ήδη από το 1995.

Αυτό που κάνει όμως το γραμμένο το 1991 *Wit* σημαντικό δεν είναι τα βραβεία αλλά το ότι είναι η απόπειρα του ανθρώπου να μισανοίξει την πόρτα ανάμεσα στη ζωή και τον θάνατο. Να κρυφοκοιτάξει τη ζωή όταν ο άνθρωπος βρίσκεται κοντά στο τέρμα του ταξιδιού του, όταν είναι πιο κοντά στην αντίπερα όχθη. Το *Wit*, το «πνεύμα», δεν είναι η πάλη του ανθρώπου με τον θάνατο. Έναν πόλεμο χαμένο εξ αρχής, παρά την πιθανή νίκη σε επιμέρους μάχες. Είναι μια χαραμάδα φωτός στο σκοτάδι της άγνοιας, του φόβου, της αγωνίας. Είναι ένα έργο για την λύτρωση, την καλοσύνη, την αγάπη. Το «πνεύμα» αφορά στην ικανότητα αντίληψης και κατανόησης της ζωής. Ο θάνατος δεν είναι το θέμα. Είναι απλά η κινητήριος δύναμη.

Αφορμή για τη συγγραφή του έργου, στάθηκε για τη νηπιαγωγό Έντσον, η εθελοντική της εργασία σε μονάδα θεραπείας καρκινοπαθών σε νοσοκομείο της Ουάσιγκτον. Το έγραψε, έχει δηλώσει η ίδια, γιατί ένιωθε την ανάγκη να γράψει αυτό, το συγκεκριμένο έργο.

Η ηρωίδα, η καθηγήτρια αγγλικής φιλολογίας Βίβιεν Μπέαρινγκ, ειδικεύεται στα *Ιερά Σονέτα* του Τζων Νταν, εκφραστή των συγκρούσεων και των πόθων των ανήσυχων ψυχών του 17ου αιώνα. Η επιλογή του Νταν από την Έντσον δεν είναι τυχαία: Η ποίηση του είναι πολυσύνθετη, δονούμενη και έντονη. Η Βίβιεν έχει αφιερώσει όλη της τη ζωή στις «λέξεις», στη διδασκαλία. Η διάγνωση μεταστατικού καρκίνου σε προχωρημένο στάδιο θα την αναγκάσει να δει και να αναλύσει τη δική της ζωή. Εκείνη που ως τότε δίδασκε, «διδάσκεται» στους άλλους, συνεισφέροντας στη γνώση με την θεραπεία στην οποία υποβάλλεται. Οι ικανότητες που ανέπτυξε στη ζωή της και οι γνώσεις της στην παρούσα κατάσταση αποδεικνύονται άχρηστες.

Η Βίβιεν Μπέαρινγκ δίνει τη μάχη της με τον καρκίνο με επίγνωση, με θάρρος, με αξιοπρέπεια και μοναξιά. Με τα ίδια όπλα δίνει τη μάχη της στη σκηνή και η Αιμιλία Υψηλάντη. Αποφεύγοντας τους μελοδραματισμούς, τις άσκοπες συναισθηματικές υπερβολές, τα ξεσπάσματα, τις περίτεχνες και τυποποιημένες μελαγχολικές εξάρσεις. Χωρίς την επιδίωξη του οίκτου των θεατών. Με πνεύμα, χιούμορ, στωικότητα και έκπληξη, η ηρωίδα ανακαλύπτει και τοποθετεί τον εαυτό της μέσα στις νέες συνθήκες. Με πλευρές ανθρώπινες και ευάλωτες, με αγωνίες και φόβους, με ελπίδες και ανάγκες. Η Αιμιλία Υψηλάντη συνθέτοντας τα στοιχεία αυτά και φιλτράροντάς τα μέσα από τη γνώση και κατοχή μιας άρτιας υποκριτικής τεχνικής πλάθει μια χοϊκή, αυθεντική γυναίκα που με περηφάνια δίνει τον αγώνα της.

Ο Λεωνίδας Κακούρης στον ρόλο του Γιατρού Τζέισον Πόσνερ, που υπήρξε μαθητής της Βίβιεν στο πανεπιστήμιο, πετυχαίνει την ταλάντευση ανάμεσα στο συναίσθημα, στη συμπάθεια δηλαδή προς τον άνθρωπο, και την αυστηρή επιστημονική παρακολούθηση της ασθένειας, αποκομμένης από πρόσωπα και αισθήματα. Ιδιαίτερα θετική είναι η στοργική, τρυφερή παρουσία της Εκάβης Ντούμα στον ρόλο της Σούζυ, της νοσηλεύτριας που περιποιείται την Βίβιεν και αποδεικνύεται το μόνο κοντινό της πρόσωπο. Ουσιαστική και η αυστηρά λιτή παρουσία του Αλέξανδρου Κολλιόπουλου, κυρίως στον ρόλο του Γιατρού Κελεκιάν. Λιγότερο

αποτελεσματική η Βαγγελιώ Ανδρεαδάκη αφού δεν καταφέρνει να σηματοδοτήσει την παρουσία της στη σκηνή. Η Βασιλική Βλάχου, ο Μάριος Γαλακτερός, ο Αντώνης Γκρίτσης και η Δέσποινα Μαλλιαρού δεν συμβάλλουν ουσιαστικά.

Η σκηνοθεσία της Μαριάννας Κάλμπαρη σε γραμμές καθαρές, σαφείς και μετρημένες αναδεικνύει κυρίως την ερμηνεία της Αιμιλίας Υψηλάντη. Η γλώσσα που χρησιμοποίησε η Χριστίνα Μπάμπου-Παγκουρέλη για τη μετάφραση της διαθέτει την απαιτούμενη οξύτητα, την καθαρότητα των προθέσεων, την πνευματικότητα και το χιούμορ που διαποτίζει το έργο. Οι λέξεις στο στόμα του κάθε ήρωα «γίνονται» ο χαρακτήρας του.

Ο σκηνικός χώρος που διαμόρφωσε η Χριστίνα Κάλμπαρη και επιμελήθηκε ο Κωνσταντίνος Ζαμάνης, εντελώς γυμνός, γεμίζει με παραβάν. Η συνεχής τους εναλλαγή με τους ηθοποιούς να τα πηγαινοφέρνουν αδιάλειπτα, άσκοπα κινούμενοι στον χώρο συνοδεία μελοδραματικών μουσικών σχολίων επιλεγμένων από τον Νέστορα Κοψιδά, όχι μόνο δεν λειτουργεί υπέρ της παράστασης, αλλά επιπλέον συντελεί στο να χάνεται ο ρυθμός και να προκαλεί δυσφορία.

Οι φωτισμοί του Σάκη Μπιρμπίλη δεν ήρθαν να προσθέσουν κάτι στην ατμόσφαιρα ή στην οπτική της παράστασης.

Περιοδικό ΑΝΤΙ, τεύχος 861, Παρασκευή 27 Ιανουαρίου 2006

